POVARA BANCHERULUI ÎN MOMENTUL EXIGIBILITĂŢII CREANŢELOR SALE

Nicolae MARIAN

În virtutea forţei contractuale obligatorii, contractul de credit bancar urmează a fi executat de către debitor în strictă concordanţă cu graficul de achitare stabilit de către părţile contractante. Excepţia de la această regulă survine în situaţia încălcărilor graficului de plată de către client. În acest moment, bancherul pretinde la *restituito in integrum,* care nu poate fi aplicată fără parcursul prealabil al mecanismelor de somare a debitorului, în consecinţa cărora contractul de credit nu are practic altă izbândă decât a fi reziliat. În caz contrar, nu există temei de a solicita restituirea integrală a sumelor restante aferente creditului eliberat, deoarece forţa obligatorie a contractului triumfă în relaţia dintre părţi. Din acest moment, apar cel puţin două probleme majore: una raportându-se la *despăgubirea băncii în locul prestaţiei debitorului,* ori, mai bine zis, la determinarea regulilor de estimare a acestei despăgubiri, iar cea de a doua, la mecanismul utilizat în aplicarea formei de apărare a dreptului băncii în momentul în care creanţa faţă de debitor atinge plafonul exigibilităţii sale. Prezentul studiu va fi dedicat ultimei situaţii problematice din cele ce sunt indicate *supra*. La această etapă, în calitate de metodă de apărare bancherul apelează la art. 11 lit. e) CC RM, unde se evocă despre *impunerea la executarea obligaţiei în natură* în cazurile în care debitorul nu restituie benevol banii în termenul stabilit prin somaţie, precum şi la temeiul de drept reliefat în textul art.602 CC RM, unde este reglementată răspunderea pentru neexecutarea obligaţiilor contractuale. În aşa mod, sunt declanşate procedurile judiciare în cadrul cărora urmează a fi parcurse până la trei grade de jurisdicţie care, potrivit practicilor, derulează în medie până la 2,5 ani [1, 2, 3]. Acest fapt, în regim dihotomic, împovărează considerabil situaţia creditorului cât şi a clientului, deoarece banca rămâne a fi privată de banii care îi aparţin, dar debitorului i se sporeşte gradul de îndatorare în legătură cu faptul că, potrivit prevederilor legale, calculul dobânzilor aferente creditului bancar nu este suspendat pe perioada procesului judiciar.

Prin urmare, cursul constructiv al contractului de credit bancar prognozat iniţial este afectat considerabil, deoarece se împiedică realizarea de către bancher a unui drept reieşit *a priori* dintr-o creanţă

certă lichidă şi exigibilă. Totodată, impactul duratelor îndelungate ale procedurilor judiciare duplică prejudiciul suportat de către bănci. Pe lângă faptul că bancherul este deposedat de soldul datorat de către debitor, legea îl obligă să distribuie în unele cazuri acelaşi cuantum al soldului datorat în fondul de risc al băncii în conformitate cu prevederile *Hotărârii BNM nr.231 din 27.10.2011 prin care s-a aprobat Regulamentul cu privire la clasificarea activelor şi angajamentelor condiţionale*.

Aceasta din cauza că creditele neperformante intrate în categoria celor *„compromise”* necesită completarea fondului de risc cu până la 100% din soldul nerestituit de către debitor. În aşa mod, pentru fiecare credit neperformant se îngheaţă încă o sumă echivalată cu cea datorată de către debitor, dar durata îndelungată a procedurilor judiciare tolerează continuu acest dezmăţ.

Astfel, situaţia se apreciază a fi una alarmantă, din aceste considerente, în opinia noastră, urmează a fi întreprinse măsuri de urgenţă.

Drept exemplu, în anul 2012 a avut loc o reformă grandioasă în interesele băncilor şi ale altor profesionişti pe piaţa financiară, prin care în Legea RM cu privire la ipotecă nr. 142/2008 a fost inclus un articol nou 33^1, potrivit căruia contractele de ipotecă se pot învesti cu formulă executorie.

În anul 2014, formula executorie a sprijinit şi contractele de gaj ca urmare a completării art. 11 al CE RM cu o nouă literă n).

Aceste mecanisme au simplificat considerabil tehnicile creditorilor utilizate în vederea eludării abuzurilor admise de către debitorii ipotecari şi gajişti de drepturile sale procedurale din cadrul proceselor judiciare.

Mecanismul referit la învestirea cu formulă executorie a contractelor de ipotecă şi de gaj este inspirat pe deplin din legislaţia română, şi anume, din Ordonanţa de urgenţă nr. 99 din 2006, unde la art. 120 se dispune: *contractele de credit, inclusiv contractele de garanţie reală sau personală, încheiate de o instituţie de credit constituie titluri executorii*. De aici poate fi observat caracterul executoriu cu care se învestesc şi contractele de credit române. Pentru prima dată în România, contractele de credit au fost învestite cu formulă executorie doar atunci când calitatea de creditor o avea Banca Naţională a României prin Legea bancară nr. 58 din 05.03.1998, care s-a abrogat prin OUG nr. 99/2006. Acest lucru a facilitat considerabil activitatea bancară chiar dacă savantul român Ion Turcu consideră că

determinarea unui act juridic de a fi titlu executoriu este o problemă de ordine publică, pentru că antrenează intervenţia forţei publice şi, ca atare, nu poate rezulta din simplu acord de voinţă al părţilor sau dintr-o manifestare de voinţă unilaterală [6, p.354; 4]. Alţi cercetători români s-au expus invers în aceeaşi privinţă afirmând că părţile totuşi pot conveni asupra învestirii cu formulă executorie a contractului de credit bancar [6, p. 354, 5].

Noi considerăm că învestirea cu formulă executorie a contractului de credit bancar în regim convenţional este o soluţie indispensabilă la etapa actuală, o soluţie corectă şi una care constituie o cale unică spre realizarea vertiginoasă a dreptului de creanţă bancară la momentul exigibilităţii sale, care este *a priori* cert şi lichid. Aceasta deoarece executarea silită a contractului de credit în cazul neexecutării benevole, este o circumstanţă de neomis, indiferent de faptul dacă ea se consimte de către debitor în cadrul convenţiei cu bancherul, ori se dispune de către instanţa de judecată în ordinea tuturor formalităţilor.

Pe lângă motivele invocate *supra*, în urma cărora ambele părţi suportă consecinţele negative ale duratelor îndelungate ale procedurilor judiciare, bancherul are un impact şi asupra dobânzilor bancare calculate continuu, pe care nu le poate adjudeca în ordinea examinării litigiului într-un singur proces judiciar. Acest lucru este un rezultat al creşterii continue a dobânzilor odată cu scurgerea timpului, fapt care necesită concretizarea cerinţelor faţă de debitor cu ajustarea sumei solicitate de la acesta din urmă, cumulativ cu cuantumul calculat la dobândă pentru fiecare şedinţă de judecată în parte în temeiul art. 60 CPC RM. Şedinţele de judecată, de regulă, derulează în intervale de timp 0,5/3 luni una faţă de alta. Atunci când datoria la principal al debitorului este mare, dobânzile, la rândul lor, tot sunt mari şi calculul acestora niciodată nu coincide cu ziua emiterii hotărârii, deoarece cu fiecare cerere de concretizare a bancherului urmează a fi respectat dreptul debitorului la cercetarea acesteia consfinţit prin art. 56 CPC RM. În caz contrar, se va viola principiul egalităţii armelor şi al contradictorialităţii în calitate de principii fundamentale ale procesului judiciar civil, care, în virtutea regulilor subsidiarităţii consfinţite prin art.4 al Constituţiei RM, ar putea viola dreptul la un proces echitabil în materia expusă prin art. 6 alin. (1) al CEDO.

Durata cercetării cererii de concretizare a bancherului, prin care se majorează cuantumul dobânzilor, iarăşi este generatoare de dobânzi

creându-se în aşa mod un cerc vicios care îl pune pe bancher în situaţia înaintării unei noi cereri în judecată, pentru încasarea dobânzilor care s-au ratat în perioada dintre ultimul calcul al acestora şi data emiterii hotărârii de către instanţa de judecată prin care se dispune încasarea întregii datorii de la client. Astfel, este necesară înaintarea unei noi acţiuni în cadrul căreia se solicită doar încasarea dobânzilor pe perioada dintre ultima cerere de concretizare a acţiunii şi data emiterii hotărârii. În aşa mod, bancherul suportă pierderi de timp şi cheltuieli judiciare pentru noul proces iniţiat împotriva debitorului, obiectul căruia constă în adjudecarea dobânzilor ratate în perioada explicată *supra*, fiind în aşa mod neglijat principiul celerităţii şi examinării în termen rezonabil a cauzelor în instanţele judecătoreşti. În contextul expus, învestirea cu formulă executorie a contractelor de credit bancar este o măsură strict necesară care se propune a fi aprobată de către legislator pentru a despovăra bancherul de problematica cu care se confruntă.

În acest sens, *de lege ferenda* propunem completarea art. 11 al CE RM cu o nouă literă la care să se indice că: *contractele de credit bancar constituie titluri executorii.* Suplimentar, urmează a fi concretizată lista situaţiilor care ar fi constituit temei pentru debitori în ceea ce priveşte contestarea veridicităţii oricăror date din contractele de credit învestite cu formulă executorie, în măsura în care să se respecte din plin art.20 al Constituţiei RM prin care se interzice îngrădirea accesului liber la justiţie.

Referinţe:

1. Decizia Colegiului Civil comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie din 28.01.2015. Dosar nr.2ra-51/15. www.csj.md [Vizitat la 02.11.2015].
2. Decizia Colegiului Civil comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie din 23.12.2015. Dosar nr. 2r-1043/15. www.csj.md [Vizitat la 26.01.2016].
3. Încheierea Colegiului Civil comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiţie din 25.11.2015. Dosar nr. 2ra-2499/15. www.csj.md [Vizitat la 26.01.2016].
4. TURCU, I., DELEANU, S. Executarea silită a contractelor de credit. În: *Revista Dreptul*, 1993, nr. 12, p. 54.
5. DOBRICAN, Gh., POPA, I., PĂTULEA, V. Discuţii în legătură cu admisibilitatea convenţiei de către părţi cu privire la caracterul executoriu al contractului de credit bancar. În: *Dreptul*, 1994, nr. 4, p. 29.

6. TURCU, I. *Contractele bancare în Noul Cod civil: art. 2184-2194, 2279-2494*. Bucureşti: C.H. Beck, 2013, p. 554.